

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Бистрякова В.Н.

доцент;

Осипчук М.В.

доцент;

Пашукова С.Г.

старший викладач,

Київський національний університет технологій та дизайну

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ДИЗАЙНУ

Наразі незаперечно – у сучасному українському суспільстві лідируючі позиції займають проблеми, породжені глобалізацією людства. Дану проблему можна охарактеризувати як необхідність формування нового мислення на державному, соціальному та культурному рівнях. Існує можливість вирішення цього питання завдяки впровадженню новітніх підходів в дизайні.

На нашу думку, вирішення поставленої проблеми має практичне значення як в дизайнерській, так і в мистецькій діяльності: в системі професійної освіти дизайнерів, художників, скульпторів тощо та цілеспрямованого розвитку на національно-державному рівні ноосферного підходу.

Незважаючи на те, що на сьогодні здобуток українського дизайнознавства є досить вагомим, розвиток вітчизняного соціально-культурного життя останніх років та стрімкий розвиток дизайну в розвинутих країнах Європи актуалізує потребу нових досліджень проблематики розвитку сучасного вітчизняного дизайну.

Ми вважаємо, що кілька десятиліть назад кінцевою метою дизайнерів було створення конструкції та зовнішнього вигляду окремої речі. Сьогодні ж вони повинні постійно пропонувати нові екологічні та філософські цінності, бачення еволюції цивілізації, а не лише модні стильові тенденції. Все гострішою стає потреба переходу вітчизняного дизайну на новий рівень.

Сьогодні вітчизняний дизайн можна визначити як мистецтво komponування, стилізації та декорування речей в розрізі екологічної проблематики. Універсальність цього явища дозволяє швидко та ефективно «вербувати» його в проблемне коло глобалізації міжнародного середовища, з чіткою фіксацією зміни в дизайні в епоху глобалізації. В цьому контексті точне визначення дизайну дає Пол Ренд: «Дизайн – це більше, ніж просто упорядкування та komponування візуального матеріалу. Дизайн – це привнесення цінностей та змістів, освіта, спрощення, роз'яснення, перетворення, облагороджування, перебільшення, переконання...» [3, с. 14].

Сучасний український дизайн повинен стати дизайном навколишнього середовища та гуманістичного досвіду, дизайном соціального контексту. Сам

предмет дизайну розширюється до реплікації нових культурних цінностей, проектування соціальних подій, стилю та способу життя. Саме тому, його теоретичне підґрунтя складають вже соціально-онтологічні проблеми та ноосферний підхід. Оптимізація соціальної природи та функцій вітчизняного дизайну відбувається за рахунок його науково-культурологічних та мистецтвознавчих моделей, а також філософського дослідження онтолого-пізнавальних проблем. В ноосферному підході роль українського дизайну повинна бути спрямована на зменшення глибинного конфлікту людини та індустріального суспільства, подолання «одновимірності» людини, хоча це й суперечить твердженням таких філософів, як Г. Маркузе.

Серед напрямків перспективного розвитку українського дизайну, пріоритетне місце займає екологічний трек, що має стати частиною міжнародного руху «зеленого» дизайну, а саме «environmental» стосовно навколишнього середовища. Це поняття припускає створення продукції, сумісної з навколишнім середовищем, зниження та повне усунення негативного впливу на природу за допомогою використання альтернативних ресурсів та енергії, а також нетоксичних матеріалів. В ідеалі український дизайн повинен відповідати принципу екології «3R»: reduce – reuse – recycle (скорочувати, повторно використовувати, переробляти).

Наприклад, в останні роки українські архітектори почали застосовувати все більше сучасних еко-технологій для спорудження «зелених будинків». В таких будинках використовується менше опалення, електрики та комунікацій, циркуляція свіжого повітря більш ефективна за рахунок використання екологічно чистих будівельних матеріалів та покращених вентиляційних систем. Обслуговування таких будинків обходиться дешевше, а здоров'я працівників і мешканців лише міцніше. Яскравим прикладом такого еко-дизайну є вітчизняний проект «Bionic Hill», перший інноваційний парк в Україні, сучасне наукове містечко. Проект одним з перших в Україні застосував світову екологічну систему сертифікації зеленого будівництва «The Leadership in Energy and Environmental Design» (LEED), яка покликана мінімізувати вплив забудови на довкілля та здоров'я людей, що досягається шляхом зниження рівня споживання енергетичних та матеріальних ресурсів, підвищення якості будівель та комфорту їх внутрішнього середовища.

Питання пов'язані з українською інтелектуальною власністю в реальному повсякденні дають більше запитань ніж відповідей, у всякому разі для самих дизайнерів. Як наслідок, креативні новаторські рішення не забезпечені матеріальними або іншими стимулами з боку соціуму, не існує методик їхньої економічної оцінки. Саме тому реформування законодавчої та нормативної бази в першу чергу повинно спиратись на успішний досвід розвинених країн, зокрема таких як Нідерланди, Норвегія, Великобританія, Франція та ін. Концентрація уваги повинна зосередитись на європейських та міжнародних еко-вимогах та стандартах. Обов'язковим є прийняття Закону України «Про дизайнерську діяльність», першим кроком може стати створення робочої групи з підготовки проекту.

Окремою метою національної дизайн-системи повинен стати розвиток національної складової, як характеристики українського дизайну в контексті сучасних культурних трансформацій. Національний компонент постійно протягом всієї багатокomпонентної та багатоаспектної історії українського дизайну був важливим елементом її еволюції. Сьогодні національна приналежність в дизайні може бути виражена окремими зображеннями. На жаль, національна символіка зустрічається не так часто, як і відбиття різних типів культур: етнічних, регіональних. В сучасну епоху глобалізації, збереження власної ідентичності та розроблення концепції розвитку в дизайні має стати державним завданням та вийти на рівень масової культури. На сьогоднішній день потенціал національної традиції як джерело дизайнерської творчості себе ще не вичерпав, більше того, з'явилася потреба в осмисленні відродження базової семантики української культури.

Будування сучасного вітчизняного екологічного дизайну неможливе без творення нового культурного та предметного світу українця. Саме тому, нової важливості в професії дизайнера набувають природничі та гуманітарні дисципліни (філософія, культурологія, соціологія, екологія, психологія та ін.), які здатні сформуванню екологічне мислення майбутніх фахівців, їхню екологічну культуру та компетенції. Отже, існує потреба реформаційної корекції системи дизайн-освіти з метою вдосконалювання якості підготовки фахівців у даній сфері. Розглянемо конкретні принципи, на які повинна орієнтуватись освіта «майбутнього»:

- «випереджальний вплив» на формування потреб суспільства в дизайні, як необхідна умова вдосконалювання освітніх програм, затребуваності та успішній професійній адаптації випускників;

- безперервність освіти як найважливіший фактор розвитку проектно-культури суспільства, формування широкого спектру дизайнерських кваліфікацій різного рівня та оперативного реагування на зміну потреб соціуму в дизайнерських послугах;

- ефективне партнерство дизайн-освіти з іншими постачальниками освітніх послуг, власниками сучасних технологій та кінцевих споживачів її «продукту» (суспільство, бізнес, влада) як основа високої якості професійної підготовки фахівців сфери дизайну;

- розширення професійних компетенцій випускників, спрямоване на посилення економічної та технологічної підготовки дизайнерів, як умова вбудовування дизайну в ринкову економіку сучасного суспільства;

- актуалізація креативного потенціалу для підвищення якості дизайн-освіти та більш ефективного вбудовування дизайну в економічні й соціокультурні процеси, самовизначення й розвитку корпоративної культури дизайнерів.

Ще одним напрямком розвитку вітчизняного дизайну повинне стати формування художнього світогляду через художнє мислення. Можемо сказати, що засади сучасного дизайну були закладені художниками та архітекторами, які в умовах технічної революції скористались перевагами масового машинного виробництва. Нинішній дизайн вже розглядається як комбінована міждисциплінарна проектно-художня діяльність, яка спираючись на

індустріальну основу формує предметний світ людини в усіх сферах життєдіяльності. Різниця між мистецтвом і дизайном стає все менш очевидною. Мистецтво частіше фігурує в дизайнерських журналах, а відомі дизайнери створюють все більше арт-проектів.

Мистецька діяльність вітчизняних художників, архітекторів містить в собі окремий вид діяльності, що направлений на створення незвичайних «авторських» предметів, що відносять до художніх творів, але майстри в них використовують прийоми «indirect design». Тобто, декоративність такого об'єкту може бути трансформована, на відміну від чисто функціональних об'єктів, що створюються професійними дизайнерами. Саме тому ноосферний підхід налаштовує дизайнера на конструктивно-художнє мислення: об'єкти можна технічно вдосконалювати та змінювати, зберігаючи стабільним зовнішній вигляд. А це є необхідною умовою для входження об'єктів у світову культуру в якості нових базових елементів.

Отже, еволюція соціально-естетичних норм спричинила рух світового дизайну, українського в тому числі, в бік естетизму, коли аналізується як концептуальна, так й символічна складова, співвідношення міри речей та міри людини. Таким чином, під «мистецтвом» сьогодні розуміємо певну діяльність, що спрямована на створення естетично-виразних форм. Те, що раніше було інфінумом мистецтва та дизайну, набуло примарності й умовності, та стало можливим завдяки ноосферному підходу.

На нашу думку, перспективним могло б бути прогнозування стосовно нових українських дизайнерських розробок і концепцій у найближчому та віддаленому майбутньому, а також аналіз співвідношення національних традицій та еко-новаторства у сучасному дизайні.

Список використаних джерел:

1. Габрель Т. М. Методи активізації творчості дизайнера засобами комп'ютерних технологій: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.07 / Габрель Тарас Миколайович; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів, 2018. – 19 с.
2. Полудень Л. І. Формування професійної майстерності дизайнера інтер'єру в системі вищої мистецької освіти: монографія / Л. І. Полудень. – Черкаси: Вовчок О. Ю. [вид.], 2017. – 211 с.
3. Рэнд П. Дизайн: форма и хаос: [монографія] / П. Рэнд. – М., 2013. – 244 с.
4. Чирчик С. В. Професійна підготовка дизайнерів інтер'єру: теорія, методика, практика: монографія / С. В. Чирчик. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 464 с.
5. Чупріна Н. В. Сучасні технології дизайн-діяльності / Н. В. Чупріна, Т. В. Струмінська. – Київ, 2017. – 416 с.
6. BIONIC Hill. Innovation technopark. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bionic-hill.com>.
7. Reduce, Reuse, Recycle «Recycling Guide» [Electronic Reverse]. – Access mode: www.recycling-guide.org.uk/rrr.html.